

Valencianismes:
propostes a la
Real Academia Española

REAL ACADÈMIA DE
CULTURA VALENCIANA

REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA

**SECCIÓ
DE
LLENGUA I LLITERATURA
VALENCIANES**

**Valencianismes:
propostes a la *Real Academia Española***

REAL ACADÈMIA DE
CULTURA VALENCIANA

València
2009

Informe aprovat per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, a proposta de l'Acadèmic de Número i Director de dita Secció, Voro López i Verdejo, en les sessions del 18 de desembre de l'any 2008, 21 de gener i 4 de febrer de l'any 2009.

© Voro López i Verdejo

Edita:

REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA

Real Acadèmia de Cultura Valenciana
C/ Avellanes, 26 - 46003 VALÈNCIA
Tel: 963916965 Fax: 963915694
www.llenguavalenciana.com
www.racv.es
secretari@racv.es

1ª Edició, Març 2009
I.S.B.N.: 978-84-96068-08-7

2ª Edició, Novembre 2009
I.S.B.N.: 978-84-96068-16-2

Depòsit Llegal: V-900-2009

Imprimix: Imprenta Alcañiz, s. l.
Avellanes, 17 - 46003 València
Tel./Fax: 96 392 37 86

Valencianismes: propostes a la *Real Academia Española*

La *Real Acadèmia de Cultura Valenciana*, des de la seua *Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes*, a proposta del seu Director, l'Acadèmic de Número En Voro López i Verdejo, ha elaborat un estudi de diferents vocables d'orige valencià o valencianismes, que haurien d'aparèixer en el *Diccionario de la Lengua Española* de la *Real Academia Española* per ser d'us normal en el castellà de València o per haver-se estés el seu us més allà de les terres valencianes. També es reivindica la valencianitat d'algunes formes que apareixen en el Diccionari, se proposen esmenes en el tractament o definició de valencianismes, perquè considerem que no s'ajusten a la realitat i poden millorar-se o ampliar-se, i finalment es proposen noves accepcions valencianes per a vocables ja acceptats per la RAE.

Poc s'ha dit dels valencianismes en el castellà, fins al punt que la definició d'este terme *valencianismo* no està encertada en el Diccionari de la RAE.

Els valencianismes del castellà foren condemnats en un principi, ignorats casi sempre i eclipsats en estos últims anys pel català. Des de que Juan de Ayala Manrique escriguera l'article titulat "*Valencianismos*" en 1699¹ s'han vingut tractant per a condemnar-los. Carlos Ros, amant del seu idioma valencià en temps difícils, publicà en 1764 el seu *Diccionario Valenciano-Castellano*² i encara que no els condema es referix ad ells dient: "*para que los naturales que no son literatos sepan la aplicación de muchas*

1.- E. Casanova reproduïx est article de Juan de Ayala en el seu article "*Sobre los valencianismos del castellano de Valencia en los siglos XVII-XIX*". <http://hdl.handle.net/10171/3197> o RILCE: *Revista de filología hispánica*, ISSN 0213-2370, Vol. 3, N° 2 1987. Pàgs. 311-323.

2.- C. Ros. *Diccionario Valenciano-Castellano*. València 1764.

dicciones de su idioma como han de expressarlas en castellano"³. Després aplegaren autors com Francisco Guijarro i la seua obra *Manual para entender y hablar el castellano*⁴, per a que com ell diu "no profieras en conversación o por escrito ninguna expresión o palabra que no sea legítimamente castellana", obra dedicada a "los reynos de Cataluña, Valencia y algunos otros en que hay su idioma particular o un castellano corrompido y alterado...". A un altre nivell, V. Salvá els seguix condenant en el seu *Compendio de gramática castellana*⁵ de 1838, on deixa ben clara la seua postura quan tracta els valencianismes en un apèndix d'esta obra dient: "los valencianismos que solemos cometer hablando el castellano" i afig "para corregirlos es menester principiar por conocerlos". En el segle XIX alguns autors valencians, com José Mª Cabrera, Miguel Rosanes o Luis Lamarca, ja sense l'amor a la llengua pròpia que movia a Carlos Ros, en els seus diccionaris bilingües a soles pretenien ensenyar el castellà⁶, per lo que qualsevol valencianisme serà condemnat i corregit.

3.- C. Ros, que publicà diverses obres en llengua valenciana, havia de 'excusarse' per a poder publicar la seua obra lexicogràfica en una època de profunda castellanisació estatal, recordem que poc anys abans, el Regne de València perdia els seus furs pel Decret de 29 de juny de 1707, promulgat per Felip V.

4.- F. Guijarro. *Manual para entender y hablar el castellano*. València 1795.

5.- V. Salvá. *Compendio de gramática castellana*. València 1838. Pàgs. 105-128.

6.- "Respecte als lèxics bilingües del segle XIX, com ara els de Josep Mª Cabrera, Rosanes o Luis Lamarca, és un material lexicogràfic interessant, encara que el seu fi era l'ensenyança del castellà als chiquets valencians... El seu nul interès pel valencià es fa patent quan a l'hora d'escriure les formes valencianes utilisen l'ortografia castellana 'porque no hacerlo es causa de duda para los niños', com diu Rosanes". V. López. "Lexicografía valenciana". Ed. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Sèrie Filològica N° 13. València 1994. Pàgs. 32-33.

En la Renaixença valenciana⁷ les grans obres lexicogràfiques de José Escrig y Martínez⁸ i Joaquín Martí y Gadea⁹ donaren una gran espenta al valencià, pero en el camp dels valencianismes del castellà no canviaren el statu quo; el seu interès era el valencià en terres valencianes, com, ya en el segle XX, ho fon per al filòlec valencià Lluís Fullana i Mira –que fon elegit acadèmic de la RAE en 1927 com a representant de la llengua valenciana¹⁰–. Fullana no tractà este tema ni en la seua *Gramática elemental de la llengua valenciana* de 1915, ni en el seu *Vocabulari ortogràfic valencià-castellà* de 1921.

Des de la segona mitat del segle XX, i en l'auge del nacionalisme expansioniste català, el valencià ha vist qüestionada la seua identitat com a llengua, bona prova d'açò és que la pròpia RAE canvià la definició que s'havia aprovat de *valenciano* en 1959 per a reduir-lo a una simple "*variedad del catalán*", com explicarem en el vocable *valenciano*.

7.- Que no triuifara a nivell polític no significa, de cap manera, que no existira una Renaixença valenciana. De fet Vicent Salvá publica en 1831 el poema "*Lo Somni*". "*Segons la crítica 'Lo Somni' és el primer poema renaixentiste valencià, avançant-se aixina als moviments de renaixença català i gallec*" segons V. López i A. Ahuir en *Poesia patriòtica valenciana. Antologia 1808-1996*. Ed. L'Oronella. València 1996. Pàg. 29.

8.- J. Escrig y Martínez. *Diccionario Valenciano-Castellano*. Ed. Pascual Aguilar. València. 1851-1871 i 1887.

9.- J. Martí y Gadea. *Novísimo Diccionario General Valenciano-Castellano*. Ed. Imprenta de José Canales Romá. València 1891.

10.- Per Real Decret de 26 de novembre de 1926 s'amplià a 42 el número d'acadèmics de la RAE. En junta ordinària de la RAE, el 10 de març de 1927, s'elegiren els nous acadèmics, sent elegit el filòlec valencià Lluís Fullana i Mira com a representant de la llengua valenciana en esta institució. Prengué possessió el 11 de novembre de 1928, com consta en el *Boletín de la Real Academia Española* de decembre de 1928. Veja's. J. B. Agulló Pascual. *Biografía de Lluís Fullana Mira*. Ed. Del Sénia al Segura. València 1998. Pàgs. 142-147.

Els pocs estudis que s'han fet sobre els valencianismes per autors com Emili Casanova¹¹, Germà Colón¹² o J. Corominas¹³ han segut per a afirmar la seua catalanitat i la catalanitat llingüística de València, ocultant en les etimologies, baix l'abreviatura 'cat.' de català, l'orige valencià de molts vocables i accepcions que hui té com a propis el castellà.

Esta RACV, com a Acadèmia associada, junt a les atres reals acadèmies espanyoles, al *Instituto de España*, adjunta el següent informe sobre valencianismes, que presentem a eixa acadèmia per al seu estudi i la seua consideració de cara a futures edicions del Diccionari.

En algun cas són paraules d'orige valencià pero d'us comú en el castellà de la nostra comunitat i de comunitats limítrofes com Aragó, Castella-La Mancha i Múrcia, per lo que haurien de tindre entrada en el Diccionari; en un atre cas són accepcions de contingut valencià que falten en les definicions i, finalment, algunes matisacions o correccions que creem necessàries si es vol oferir un significat correcte i complet.

Considerem que a estes qüestions no se'ls ha prestat fins al moment l'atenció que mereixen, a l'hora d'elaborar les diferents edicions del *Diccionario de la Lengua Española*, per això les exponem en este document a la seua consideració de cara a la pròxima edició, sense descartar futures propostes de vocables o accepcions que formen part de la cultura valenciana i espanyola, sino també internacional i que no poden quedar fòra per més temps del Diccionari més important de la llengua espanyola.

11.- Ob. cit., p. 1.

12.- G. Colón. "Acerca de los préstamos occitanos y catalanes del español". *Actas del XI Congreso de Lingüística i Filología Románica*. Madrid 1965. i "Catalanismos", en *Enciclopedia Lingüística Hispánica*, II, 1967.

13.- J. Corominas. *Diccionario Crítico y Etimológico castellano y hispánico*, de 1980.

Propostes

1.- En l'entrada de 'ajonje' es diu:

“**ajonje.** (Etim. disc.)...”

Seria interessant aportar, com se fa en el Diccionari en moltíssimes ocasions, un eixemple d'una altra llengua en la qual existix esta forma o pareguda, en este cas la forma valenciana 'llonge' en el mateix significat de planta o carlina. L'existència d'este vocable està ben documentada en valencià¹⁴, per això es propon lo següent:

“**ajonje.** (Etim. disc. cf. el valenciano o val. allonge.)...”

2.- En l'entrada de 'albada 1' es dona l'accepció que este vocable té en Huesca:

“alborada (//música al amanecer y al aire libre).”

Pero falta l'accepció valenciana que proponem:

“Val. Canción improvisada acompañada de música que se canta o dedica a alguien a su puerta durante la noche o al amanecer.”

3.- En l'entrada 'arracada' considerem que falta la següent accepció:

//2. Pendiente de oro o plata con perlas típico del aderezo femenino tradicional valenciano.”

4.- En l'entrada de 'arroz' trobem la següent accepció:

“ [...] // **a banda**, o **_abanda**. m. Guiso de **arroz** cocido con distintos pescados en el que estos se sirven aparte.”

14.- J. Corominas “LLONJA o LLONGE, ‘espècie de vesc’, mot valencià del mateix origen que el cast. Ajonje id., d’etimologia insegura...” en *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Curial Edicions Catalanes. 4ª Edició. Barcelona 1993. Volum 5. Pàgs. 251 i 252.

En primer lloc s'hauria de dir que prové del valencià 'a banda', que significa 'aparte', per lo que s'hauria d'eliminar la forma aglutinada 'abanda', i en segon lloc fer una definició més encertada perquè esta que figura en el Diccionari de la RAE és prou inexacta. Com en el cas de les paraules 'paella' i 'fideuà', que també es revisen en este escrit, no es tracta de donar una recepta completa, però sí de donar una definició exacta.

Per això proponem la següent definició:

“// **a banda**, m. Guiso de distintos pescados con patata y cebolla al cual se le saca el caldo para hacer un arroz seco que se sirve aparte.”

5.- No s'arplega la forma 'azoriniano', d'Azorín, escritor valencià d'Alacant que forma part de l'història de la lliteratura espanyola, quan és normal que apareguen este tipo de formes, de fet trobem, entre unes altres, 'lorquiano', 'gongoriano' o 'unamuniano'.

Per açò proponem la següent entrada:

“**azoriniano, na.** adj. Perteneciente o relativo a Azorín, seudónimo de José Martínez Ruiz. //2. Característico de este escritor valenciano o de su obra.”

6.- No s'arplega la forma 'bachoqueta'. Es tracta d'una forma molt estesa en el castellà de València i zones limítrofes, tant o més que 'moncheta', forma d'orige català que apareix en el Diccionari com: “(Del cat. mongeta). f. **alubia**.”

Es propon que a l'igual que 'moncheta', la forma d'orige valencià 'bachoqueta' s'arplegue en el Diccionari remetent-la, però no a 'alubia', que és la llavor, sino a 'judía verde'.

“**bachoqueta.** (Del valenciano bajoqueta) **Judía verde**”.

7.- No s'arplega la forma 'blasquismo' ni 'blasquista', quan la figura política i l'obra del valencià Vicente Blasco Ibáñez forma part de l'història i també de la lliteratura espanyola. No és estrany trobar en el Diccionari de la RAE 'leninismo', 'marxismo', 'leninista' o 'marxista', per això es proponen les següents entrades:

“**blasquismo**, m. Movimiento político republicano y anticlerical promovido por Vicente Blasco Ibáñez.”

“**blasquista**. adj. Partidario de V. Blasco Ibáñez o que profesa su doctrina. //2. Perteneciente o relativo al blasquismo.”

8.- No es dona entrada al verp ‘caler’ d’us normal en el castellà de València, part d’Aragó i zones de Múrcia i Castella-La Mancha.

Per això proponem la següent entrada:

“**caler**, v. intr. (Del valenciano caldre). Utilizado en frases negativas indica necesidad y se utiliza en Valencia, Murcia, Castilla-La Mancha y Aragón: No cale que vengas o no cal que vengas.”

9.- En l’entrada de ‘chácena’ es diu:

“**chácena**. (Del cat. jàssena, jácena). f. En algunos teatros...”

L’orige del castellà ‘chácena’ està en la forma ‘jàssena’ com be diu el Diccionari de la RAE, pero esta forma és valenciana, la forma catalana és ‘jàssera’. La forma valenciana ‘jàssena’ i la seua variant ‘jàssina’ és l’usual hui en valencià i està documentada des de l’Edat Mija.

Per això proponem la següent esmena:

“**chácena**. (Del valenciano o val. jàssena, jácena). f. En algunos teatros...”

10.- En l’entrada ‘che’ falta la següent accepció:

“//2. coloq. Manera de designar a los valencianos o al equipo y jugadores del Valencia Club de Fútbol.”

11.- Considerem que l’accepció 3 en l’entrada de ‘churro 2’ no s’ajusta a la realitat, ya que diu:

“//3. Val. Dicho de los aragoneses y de los habitantes de la parte montañosa del reino de Valencia: Que hablan castellano con rasgos aragoneses.”

Per lo que es propon la següent definició que s'ajusta molt més a la realitat:

“//3. Val. despect. Se dice de los inmigrantes de una región española y de los propios valencianos que en el reino de Valencia no hablan valenciano.”

S'aconsella afegir l'abreviatura 'despect.' perquè en realitat es tracta d'una forma despectiva, com ho són les formes 'maqueto' en els País Vasc o 'charnego' en Catalunya.

12.- No s'arplega ni en l'entrada de 'borracho', ni en la de 'cohete' l'accepció 'cohete borracho' que s'utilisa tant en valencià com en el castellà de València.

Per això es propon esta accepció:

“//**cohete borracho**, Val. **Buscapiés**.”

13.- En l'entrada de 'falla' es diu:

“**falla**. (Del cat. *falla*, y este del lat. *facula*, antorcha).”

No és la nostra intenció entrar en polèmica, però sent les falles tan reconegudes internacionalment com a valencianes és evident que es tracta d'un valencianisme semàntic prou recent en castellà. És dir, la forma 'falla' entra en castellà des de València i el valencià per a designar el “*Conjunto de figuras... que se queman públicamente en Valencia...*” i ha perdut en castellà el sentit d'antorcha o foguera que tenia, ja que fon també forma castellana. Per això diem que es tracta d'un valencianisme semàntic i no lèxic, perquè el diminutiu llatí *facula*, de *fax*, *facis*, que ja en llatí vulgar substituï a *fax*, donà *falla* en català i en valencià, però també en occità *falha* (només canvia la grafia), en alt aragonés *falla*, en francès antic *faillie* i en castellà antic *faylla* o *faja* (com podem trobar en els Furs de Navarra o en Berceo, entre uns altres). No es tracta puix d'una forma exclusiva catalana sino romànica.

Fem una primera proposta:

“**falla**. (Del val. *falla*, y este del lat. *facula*, antorcha).”

Si no s’accepta també proponem:

“**falla**. (Del lat. *facula*, antorcha).”, sense la referència al català.

14.- En l’entrada de ‘fallero’ faltaria afegir la següent accepció:

// **Fallera mayor**, la elegida para representar a su falla o a las fiestas falleras de San José de Valencia.”

Seria convenient donar entrada també a la forma **Artista fallero**, dins de l’accepció 2 on diu:

“//2. m. y f. Persona que por oficio construye las figuras, representaciones simbólicas, etc., que han de quemarse en las fiestas de San José en Valencia.”

Per lo que proponem la següent modificació:

“//2. **Artista** _, m. Persona que por oficio construye las figuras, representaciones simbólicas, etc., que han de quemarse en las fiestas de San José en Valencia.”

D’esta manera es distinguiria del simple ‘fallero’ que és definit correctament com “*Persona que toma parte en las fallas*”.

15.- Es definix ‘fideuá’ com:

“**fideuá**. f. (Del valenciano *fideuà*) Plato semejante a la paella hecho con fideo en lugar de arroz.”

Però la *fideuà* és de marisc, mai de carn, per lo que considerem que hauria que modificar la definició dient:

“**fideuá**. f. (Del valenciano *fideuà*). Plato semejante a la paella de pescado y marisco hecho con fideos en lugar de arroz originario de la Comunidad Valenciana.”

Considerem convenient afegir, com es fa en la paella, l’orige d’este plat.

16.- No es dona entrada a la forma ‘foguera’, per lo que es propon que s’arreplegue de la següent manera:

“**foguera.** f. (del valencià *foguera*) Monumento de madera y cartón con figuras que se quema en la fiestas de San Juan de Alicante.// pl. Período durante el cual se celebran estos festejos.”

Si el Diccionari dona entrada a la ‘falla’ valenciana també deuria donar entrada a la ‘foguera’ alacantina.

17.- No s’arreplega la forma ‘foguerero’, per lo que es propon que s’arreplegue de la següent manera:

“**foguerero, -ra.** adj. Pertenciente o relativo a la foguera //Persona que toma parte en la fiesta de las fogueras de Alicante.”

Si el Diccionari dona entrada a ‘fallero’ també deuria donar entrada a ‘foguerero’.

18.- En l’entrada de ‘gasón’ diu:

“**gasón.** (del fr. *gazon*, césped, y este del franco **waso*, -*uns*. cf. a. al. ant. *waso*). m. Cascote de yeso.//Trozo de tierra apelmazado.//...”

En valencià existix la forma gassó i la variant garsó, formes vives entre els llauradors, que arrepleguen diversos diccionaris valencians i que Alcover¹⁵ i Corominas¹⁶ donen com a valencianes front a la forma catalana *pa de terra*. Per això, sense entrar en debat del possible oríge àrap –de l’àrap *gars*, brot transplantat– que planteja Corominas en el seu *Diccionari Etimològic* ja citat, creem convenient revisar l’etimologia d’este vocable i apuntar

15.- A. Alcover. *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Ed. Moll. Palma de Malloca 1985. Volum 6. Pàg. 216.

16.- J. Corominas. *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Curial Edicions Catalanes. Barcelona 1993. 4ª Edició. Volum 4. Pàg. 408.

l'existència d'estes formes en la llengua valenciana, d'on possiblement procedix el castellà *gasón*. Per això proponem que se modifique o no l'etimologia se citen les formes valencianes.

La nostra proposta és:

“**gasón**. (Del franco **waso*, -*uns* o del ár. *gars*, vástago trasplantado; cf. el valenciano o val. *gasó* o *garsó*, terrón, fr. *gazón*, césped, y a. al. ant. *waso*). m. Cascote de yeso.//Trozo de tierra apelmazado.//...”

19.- No s'arplega la forma 'gayata', per lo que es propon que se li done entrada de la següent manera:

“**gayata**. f. (del valenciano *gayata*) monumento móvil de luz que se construye en las fiestas de la Magdalena de Castellón de la Plana.”

De la mateixa manera que el Diccionari dona entrada a 'falla' i hauria de donar entrada a 'foguera', també deuria arplegar 'gayata'.

20.- No s'arplega 'gayatero' per lo que es propon que se li done entrada de la següent manera:

“**gayatero, -ra**. adj. Pertenciente o relativo a la gayata // Persona que toma parte en la fiesta de las gayatas de Castellón de la Plana.”

Si el Diccionari dona entrada a 'fallero' i hauria de donar entrada a 'foguerero', també deuria arplegar 'gayatero'.

21.- En l'entrada de 'generalidad' es diu:

“**generalidad**...//4. n. p. Nombre que se dio en lo antiguo a las Cortes catalanas y, posteriormente, al organismo que velaba por el cumplimiento de sus acuerdos//.”

Falten les següents accepcions valencianes:

“//Nombre que recibía la hacienda pública en el antiguo Reino de Valencia y que hoy se da al conjunto de instituciones

valencianas de autogobierno. // Edificio que ocupa el Gobierno valenciano.”

22.- En l’entrada de ‘grauero’ diu:

“**grauero, ra.** adj. Natural de El Grao. Ú. t. c. s. //2. Pertenciente o relativo a este puerto de Valencia.”

Creem que hauria de fer-se referència al topònim valencià en la seua forma valenciana *El Grau*, ya que és d’esta forma valenciana d’a on deriva ‘grauero’. En segon lloc s’hauria de fer referència als ports o graus també de Castelló de la Plana, Gandia, Sagunt o Borriana.

Per lo que proponem la següent esmena i ampliació:

“**grauero, ra.** adj. Natural de El Grau. Ú. t. c. s. // 2. Pertenciente o relativo a los puertos de Valencia, Castellón de la Plana, Gandía, Sagunto o Burriana.”

23.- No s’arplega ‘hernandiano’, de Miguel Hernández, escritor valencià d’Alacant que forma part de la lliteratura espanyola, sobre açò nos remetem a lo dit ya en ‘azoriniano’.

Per lo que es propon la següent entrada:

“**hernandiano, na.** adj. Pertenciente o relativo a Miguel Hernández. //2. Característico de este poeta valenciano o de su obra.”

24.- En l’entrada de ‘levante’, accepció 3, es diu:

“...//3 Nombre genérico de las comarcas mediterráneas de España, y especialmente las correspondientes a los antiguos reinos de Valencia y Murcia...”

El terme ‘levante’, és geogràfic i relatiu¹⁷, puix depén d’on u s’ubique –per als valencians el llevant és Mallorca–; per una altra banda hi ha varis territoris històrics en la zona geogràfica denominada ‘levante’ i convé concretar i respectar la seua onomàstica oficial i la seua identitat. El Diccionari en la seua entrada de ‘sur’ no diu res d’Andalusia, ni en l’entrada de ‘nort’ diu res del País Vasc, Cantàbria, etc. Per lo que es propon que s’elimine les referències a València i Múrcia en la definició de ‘levante’ i es faça el mateix tractament que en les definicions de ‘nort’ i ‘sur’.

Per això la nostra proposta és la següent:

“...//3 Región o territorio situado en la parte **este** de un país o de un área geográfica determinada.”

També es propon que este terme deixe d’utilisar-se en unes atres entrades del Diccionari per a referir-se a València.

25.- En l’entrada de ‘lonja’ es diu:

“**lonja**. (Del cat. dialect. *llonja*, este del fr. *loge*, cámara, habitación, y este del franco **laubja*, sala; cf. a. al. ant. *louppea*). f. Edificio...”

No és costum estendre’s tant en el Diccionari de la RAE en etimologies i no volem debatre si la forma passa pel francès *loge* o l’italià *loggia*, pero ya que s’estén creem que s’hauria de

17.- Varies personalitats valencianes han denunciat lo improcedent d’usar este terme per a referir-se a València, entre ells Francisco Almela y Vives, Xavier Casp i Manuel Bas Carbonell, est últim presentà al Ple del Consell Valencià de Cultura el “Informe sobre el término ‘Levante’”, que s’aprovà el 16 de setembre de 1996 i on es conclou: “lo improcedente de un nombre importado, moderno, sin raíces históricas, nunca aceptado por los valencianos, por lo que podemos afirmar que la aplicación de ‘Levante’ a las tierras valencianas es gravísimo ya que además de relegar el nombre natural e histórico, define territorios imprecisos desde Cataluña a Andalucía, a la vez que crea confusión geográfica.”

concretar i començar dient que *lonja* prové de la forma valenciana clàssica¹⁸, i actual llonja, ya que en català la forma ha segut sempre i és *lloja*¹⁹, de la qual difícilment pot explicar-se el castellà *lonja* sense passar pel valencià llonja.

Entenem –encara que no ho compartim– que quan es diu “Del cat. dialect. *llonja*” s’està referint al valencià²⁰, per això en pro d’aclarir l’orige del vocable proponem que s’especifique, encara més el seu orige de la següent manera:

“**lonja**. (Del valenciano *llonja*, este del fr. *loge*, cámara, habitación, y ...).”

26.- En l’entrada de ‘manta’ considerem que falta l’accepció següent:

“...//**manta morellana**. Manta de lana rayada i de diferentes colores, originaria de la localidad valenciana de Morella que forma parte del traje tradicional masculino en tierras valencianas.”

27.- En l’entrada de ‘metalla’ diu:

“**metalla**. (Del cat. *metalla*, y este del lat. *metalla*, metales). f. Conjunto de pedazos pequeños de oro...”

Creem que s’hauria de revisar esta etimologia ya que no apareix la forma catalana *metalla* en cap diccionari català.

18.- Es tracta de la forma que trobem en les obres clàssiques valencianes com el *Spill* del valencià Jaume Roig, segle XV, a on, per a que no hi haja lloc a dubtes, fa rimar ‘lonja’ en ‘monja’: “*passant per Lonja / ab una monja*” vers (2615). També el valencià Joan Esteve en el seu *Liber Elegantiarum* de 1489 –u dels primers diccionaris bilingües romànics– diu “*La longia dels mercaders: forus negotiationis mercatorum*”. Per una altra banda, en els texts catalans antics s’utilisen les formes *lotja*, *lotga*, *llojtes*, *lotia*...

19.- Creem que l’importància de la Llonja de València, del comerç valencià i la lliteratura valenciana durant el segle XV fon tanta que no només passà el terme al castellà sino que el català també, durant un temps, introduí el valencianisme, que es troba en alguns documents barcelonins del segle XVI, quan des del segle XIV en català només existia *lotja* o *lotge*.

20.- Cap recordar la gran importància del comerç valencià del segle XV, que donà lloc a la magnífica edificació pertanyent al gòtic civil de la Llonja de València, hui Patrimoni de l’Humanitat.

28.- En l'entrada de 'miñón' es diu:

“**miñón.** (Del cat. *minyó*, muchacho). M. Soldado de tropa ligera destinado a la persecución de ladrones y contrabandistas, o a la custodia de los bosques reales.//2. Individuo perteneciente a la milicia foral de las provincias de Álava y Vizcaya.”

Es propon afegir la següent accepció:

//3“Miembro de una tropa valenciana integrada en la milicia foral del Reino de Valencia y que desde la pérdida de los fueros hasta finales del siglo XIX actuó como guardia rural de la Diputación de Valencia.”²¹

Sobre la seua etimologia cap recordar que no a soles és una forma catalana, també existí en valencià antic i en aragonés, existix en francès *mignon* i en italià *mignone*, així com en unes atres llengües romàniques i diversos llenguages celtes i germànics, per lo que s'hauria de fer referència a este fet citant el cas valencià i aragonés com a mínim.

29.- No s'arpleguen les formes 'momo' ni 'moma', personages típics del Corpus de València, quan el Diccionari de la RAE arplega 'coca' com: “**coca,** (De *coco*2) f. Gal. Tarasca del Corpus”, per lo que es propon que s'arplegue 'momo' i 'moma' de la següent manera:

“**momo,** (Del lat. *Momus*, dios de la burla). m. Nombre que recibe cada uno de los personajes que en el Corpus de Valencia bailan con la *moma* y que representan los siete pecados capitales.//2. f. Personaje que baila con los momos y que representa la virtud.//

30.- En l'entrada 'mostachón' es diu:

“**mostachón.** (Quizá del lat. *mustaceum*; cf. cat. *mostatxó*). m. Bollo pequeño...”

21.- Pot consultar-se V.V.A.A. *Historia de la Diputación de Valencia*. Ed. Diputació de València. València 1995. Pàgs. 122-126. També V.V.A.A. *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana*. València 1973. Pàg. 140.

Ni el *Diccionari de la Llengua Catalana*, de l'Institut d'Estudis Catalans, ni el *Diccionari General de la Llengua Catalana* de Pompeu Fabra arpleguen la suposta forma catalana *mostatxó*; és el *Diccionari Valencià-Castellà/Castellà-Valencià* de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana qui arplega *mostachó* com a forma valenciana que és i el *Diccionari Català-Valencià-Balear* d'A. Alcover li dona entrada també com a forma valenciana, documentant-la en un autor valencià i descrivint-la com “*Peça de pasta dolça, de forma circular, composta de farina, oli, sucre i ou, i cuïta al forn*”.

Per això proponem la següent esmena:

“**mostachón.** (Quizá del lat. *mustaceum*; cf. el valenciano o val. *mostachó*). m. Bollo pequeño...”

31.- En l'entrada de ‘ninot’ es diu:

“**ninot.** (Del cat. *ninot*). m. Cada una de las figuras que forman parte de una falla.”

Proponem que s'afigga l'abreviatura “invar.” ya que és invariable, o “m. y f.” per a que ningú faça un fals femení *ninota*.

Sobre el seu oríge està clar que entra en el castellà des de València i el valencià. És tracta d'una forma despectiva derivada de la forma valenciana *nino*, *muñeco*, (*nin* en català); sobre el significat també és clarament d'oríge valencià ya que es referix a les figures de les falles valencianes.

Per això proponem:

“**ninot.** (Del valenciano *ninot*, despect. de *nino*, muñeco). m. y f. Cada una de las figuras que forman parte de una falla”.

32.- De la ‘paella’ es diu en el Diccionari:

“**paella.** (Del valenciano *paella*) f. Plato de arroz seco, con carne, pescado, mariscos, legumbres, etc., característico de la región valenciana, en España.//2 Sartén en que se hace.”

No consistix en donar una recepta de la paella, pero tal com s'explica pareix que tots els ingredients que es citen es cuinen junts donant una informació inexacta d'este plat tan nostre de fama internacional.

Hauria de modificar-se la redacció dient:

“Plato de arroz, cocinado en una paella o paellera que puede ser de pescado y marisco o de carne con legumbres y verduras originario de la Comunidad Valenciana.”

D'esta manera es deixa clar que ‘paella’ és la cuinada en este recipient i no en un atre, que pot ser de carn o de peix i no de tot a la vegada i s'utilisa el nom oficial de la nostra comunitat, com es fa quan es referix el Diccioniari a unes atres comunitats autònomes.

L'accepció 2 de l'entrada ‘paella’ diu: “2. Sartén en que se hace.”

Seria convenient especificar que este nom el rep en terres valencianes, pero que en el restant d'Espanya sol denominar-se ‘paellera’²², per lo que es propon la següent definició:

“2. Val. Paellera.” o “2. Val. Paellera, recipiente donde se cocina este plato.”

33.- No es dona entrada a la forma ‘paellero’, forma d'us normal en el castellà de València i en unes atres comunitats²³. Per això es propon la següent entrada:

22.- Consultar Consell Valencià de Cultura “*Informe sobre los términos ‘paella’ y ‘paellero’*”. Redactat per la Comissió de Lligat Històric i Artístic. Ple del 28 de maig de 2001, on es diu: “...en Valencia se utiliza tradicionalmente el término ‘paella’ indistintamente para designar el continente y el contenido...”

23.- El Consell Valencià de Cultura en el seu “*Informe sobre los términos ‘paella’ y ‘paellero’*” ya citat, diu que ‘paellero’ és el “*cocinero o especialista en guisar arroz en dicha forma*” i també “*las cocinas separadas o construcciones realizadas específicamente en las casas de campo o fincas de recreo para guisar dicho arroz.*”

“**paellero**. m. (del valencià *paeller* y este de *paella*). Lugar acondicionado para hacer paellas.// Cocinero o especialista en guisar paellas//.

34.- Es definix ‘palera’ de la següent manera:

“**palera**. f. *Murc. nopal*.”

La forma ‘palera’ és una forma valenciana tan utilitzada en el castellà de València com en el de Múrcia, coneguda en castellà com *nopal* o *chumbera* i en català com *figuera de moro*; es tracta d’un clar valencianisme en terres murcianes, per això proposem la següent definició més completa i en la seua etimologia:

“**palera**. f. (Del valencià *palera*.) Val. y Murc. **nopal, chumbera, higuera chumbera**”

35.- En l’entrada de ‘pandorga’ diu:

...//6 *Mur. zambomba* (//instrumento musical).

En terres valencianes també es denomina ‘pandorga’ a la *zambomba*²⁴, per lo que proposem la següent esmena o ampliació:

...//6 *Mur. y Val. zambomba* (//instrumento musical).

36.- En l’entrada de ‘pelota’ falta l’accepció de ‘pelota valenciana’, modalitat de pilota que es juga en terres valencianes, ja documentada en l’Edat Mija, i que consta de varies modalitats²⁵; hui és un deport reglat que té una federació molt

24.- Veja’s les obres *Diccionari Ortogràfic Valencià-Castellà/Castellà-Valencià*. Ed. Real Acadèmia de Cultura València. València . 2005. Pàg. 500. També A. Alcover. *Diccionari Català-Valencià- Balear*. Ed. Moll. Palma de Mallorca 1985. Volum 8. Pàg. 175.

25.- La bibliografia sobre este deport és molt extensa pero nos podem aproximar en estes obres: J. Sanchis Sivera. *Vida íntima de los valencianos en la época foral*. Ed. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Anales nº 17. València 1933. A. López. *La Pilota Valenciana. Deport, cultura i llengua del nostre poble*. Ed. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Enciclopèdia Temàtica Valenciana. València 2004.

nutrida en un gran número d'aficionats. Per això es propon afegir la següent accepció:

“...//_ **valenciana**. f. Dep. Conjunto de modalidades deportivas de pelota jugada a mano y que se practica, según la modalidad, en un trinquete, en una calle artificial o en la vía pública, situándose los jugadores a un extremo y otro de la calle.”

37.- En l'entrada de 'pitera' diu:

“**pitera**. f. Can. y Murc. **pita** (//planta amarilidácea).”

La forma 'pitera' és la que s'utilisa en terres valencianes, tant en valencià com en castellà, on no es sol usar ni la forma castellana *pita* ni la catalana *atzavara*, per això creem necessari afegir l'abreviatura 'Val.' de la següent manera:

“**pitera**. f. Can., Murc. y Val. **pita** (//planta amarilidácea).”

38.- En l'entrada de 'proejar' es diu:

“**proejar**. (Del cat. *proejar*). intr. Remar contra corriente...”

La forma 'proejar' és una forma valenciana, pròpia del llenguatge mariner, derivada de 'proa', que apareix en varis diccionaris valencians antics i moderns²⁶ i que Alcover²⁷ documenta en escritors valencians –no catalans– actuals i clàssics (Pascual Tirado i Ausias March); tant és així que ni Pompeu Fabra l'arplega en el seu *Diccionari General de la Llengua Catalana*²⁸ ni el IEC en el seu *Diccionari de la Llengua Catalana*²⁹.

26.- Veja's J. Escrig y Martínez. *Diccionario Valenciano-Castellano*. Ed. Pascual Aguilar. València 1887. II. Pàg. 1004 o *Diccionari Ortogràfic Valencià-Castellà/Castellà-Valencià*. Ed. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. València 2005. Pàg. 539.

27.- A. Alcover. *Diccionari Català-Valencià- Balear*. Ed. Moll. Palma de Mallorca 1985. Volum 8. Pàg. 901.

28.- P. Fabra. *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Ed. A. López Llausàs. Barcelona 1968.

29.- *Diccionari de la Llengua Catalana*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona 1995.

Per això proponem la següent esmena:

“**proejar**. (Del valenciano o val. *proejar*, y este de *proa*).
intr. Remar contra corriente...”

39.- En les entrades de ‘regomello’ i ‘regomeyo’ proponem afegir ‘Val.’, puix que només apareix “*And. y Mur.*” i ‘regomello’ és una forma d’us corrent també en València.

Per això es proponen les següents esmenes:

“**regomello**. m. *Mur. y Val. regomeyo*.”

“**regomeyo**. m. ...//2. *And. Mur. y Val.* Disgusto que no se revela al exterior.”

40.- En l’entrada de ‘repartimiento’ accepció 4 diu:

“...//4 En Andalucía, Aragón, Mallorca y Levante, sistema seguido en la repoblación...”

No és convenient en una definició acadèmica mesclar noms de territoris com Andalusia, Aragó o Mallorca en zones geogràfiques, seria com referir-se a Andalusia en esta definició com “*En el Sur, Aragón, Mallorca...*”. El repartiment fon molt important quan Jaume I conquistà el regne moro de València i creem necessari que se cite a València i també a Múrcia pel seu nom, com se fa en uns atres territoris, i no baix un terme geogràfic com ‘levante’, que resulta ambigu i despersonalisador –com ya hem dit al referir-nos a l’entrada ‘levante’ del Diccionari–.

Per això proponem la següent esmena:

“...//4. En Andalucía, Aragón, Mallorca, Valencia y Murcia, sistema seguido en la repoblación...”

41.- En l’entrada de “señero 2” es diu:

“//f. Bandera de las comunidades que constituyeron la Corona de Aragón”.

Dit d'esta manera vol dir que totes les comunitats que constituïren la Corona d'Aragó tenien i tenen la mateixa bandera, però ni era aixina llavors ni ho és ara. Cada regne o territori –excepte Catalunya que ha adoptat la bandera de la Corona d'Aragó– tenia i encara té una senyera diferent, ya que a les quatre barres d'Aragó se li afegia un distintiu –una corona sobre franja blava en el Regne de València, un castell en el cas del Regne de Mallorca i la creu de Sant Jordi en el Comtat de Barcelona–. En el cas de la Senyera valenciana fon el rei Pere II el Cerimoniós, successor de Jaume I el Conquistador, qui incorporà en el s. XIV la corona a les quatre barres d'Aragó creant una bandera pròpia del Regne de València³⁰. Esta Bandera històrica ha segut declarada en l'actualitat com bandera oficial de la Comunitat Valenciana, segons el nostre Estatut d'Autonomia³¹.

Per això proponem la següent esmena:

“//f. Nombre que reciben las diferentes banderas de las comunidades o reinos que constituyeron la Corona de Aragón.”

42.- No s'arreplega 'sorollismo' ni 'sorollista', quan Sorolla és un pintor valencià internacional, en canvi es dona entrada en el Diccionari de la RAE, molt encertadament, a formes com 'daliniano', 'picassiano' o 'velazqueño'.

Per això es proposen les següents entrades:

“**sorollista**. adj. Pertenciente o relativo a Joaquín Sorolla Bastida o a su obra. //2 Característico de este pintor valenciano o de su obra.”

30.- Es pot consultar a R. García Moya. *Tratado de la Real Señera*. Ed. Ajuntament de València. València 1993. A. Tintorer i F. Bens. *Senyera Valenciana. La bandera de tots*. Ed. Diputació de València. València 2005.

31.- *Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana*. Títol Primer. Article quint. U. “La tradicional Señera de la Comunidad Valenciana está compuesta por cuatro barras rojas sobre fondo amarillo, coronadas sobre franja azul junto al asta.” Llei Orgànica 5/1982.

“**sorollismo**, m. Estilo pictórico, generalmente de temática valenciana, del pintor valenciano Joaquín Sorolla.”

43.- No s’arplega la forma ‘tomatina’, que sent una festa valenciana de caràcter local ha conseguit una projecció internacional.

Per lo que proponem la següent definició:

“**tomatina**, f. (De *tomate*.) Fiesta de la localidad valenciana de Buñol en la que los concurrentes se lanzan tomates.”

44.- En l’entrada de ‘tribunal’ considerem necessari introduir l’accepció “**tribunal de las aguas**” ya que es tracta d’un tribunal milenari de reconeiximent internacional³², considerant-se l’institució de justícia hui existent més antiga d’Europa.

Per això es propon la següent accepció:

//**Tribunal de las aguas**. m. Tribunal popular que se reúne cada jueves a las doce del medio día en la puerta de los apóstoles de la catedral de Valencia; está formado por ocho agricultores que juzgan conflictos entre los regantes de la vega de Valencia, sus juicios son orales y en valenciano, sus sentencias son inapelables.//”

45.- Considerem necessari que s’introduïxca l’abreviatura ‘Val.’ Per a referir-se al ‘valencià’, ya que en l’actualitat només s’arplega l’abreviatura ‘Val.’ per a referir-se a València.

46.- En l’entrada ‘valencianismo’ falta la següent accepció que es propon:

//3. Movimiento de defensa de la identidad valenciana y de los intereses culturales, históricos, económicos y políticos valencianos.//

32.- Per a conèixer la seua història és fonamental consultar a F. X. Borrell y Vilanova. *Tratado de la distribución de las aguas del río Turia, y del tribunal de los acequeros*. Imprenta de Benito Monfort. València 1831. També V. Fairén Guillén. *El Tribunal de las Aguas de Valencia y su proceso: presente y porvenir*. Ed. Generalitat Valenciana. València 1989.

També proponem modificar la definició: “Locución, giro o modo de hablar propio de los valencianos”. Nos pareix preferible la que oferix María Moliner:

*“Expresión de la lengua valenciana, usada en otras regiones”*³³

No obstant si es manté la definició de la RAE proponem afegir –com es fa en el vocable ‘castellanismo’– una atra accepció:

“Palabra o modo de hablar valencianos usados en otra lengua”.

47.- No es dona entrada a ‘valencianista’ quan sí s’arreplega ‘andalucista’, ‘galleguista’ o ‘catalanista’.

Per lo que es propon que se li done entrada de la següent manera:

“**valencianista**. adj. Perteneciente o relativo al valencianismo. //2. com. Partidario del valencianismo.// 3. *Dep.* Seguidor del Valencia Club de Fútbol u otro equipo deportivo valenciano.//

48.- Com a conseqüència lògica de no donar entrada al verb ‘valencianizar’ no es dona entrada a ‘valencianización’.

Per lo que es propon donar entrada a esta forma de la següent manera:

“**valencianización**. f. Acción o efecto de valencianizar o valencianizarse.”

49.- No s’arreplega el verb ‘valencianizar’ d’us normal en el castellà de València i en qualsevol territori de parla espanyola a l’hora de tractar temes valencians.

33.- María Moliner en el seu *Diccionario de uso del español* fa una definició de *valencianismo* on mostra no tindre cap problema a l’hora de parlar del valencià com a llengua: “*valencianismo* *Expresión de la lengua valenciana, usada en otras regiones*”. Ed. Gredos. Madrid 1988. Volum II. Pàg. 1435.

Per lo que es propon que se li done entrada de la següent manera:

“**valencianizar**, v. tr. Dar carácter valenciano. U. t. c. prnl.// 2. Dar forma valenciana a un vocablo de otro idioma.// Enseñar el valenciano a quienes no lo saben.// prnl. Hacerse hablante del valenciano.”

50.- Especial interés té per a nosatres l’entrada ‘valenciano’, que considerem desencertada quan definix el valencià de la següent manera:

“**valenciano**, m. Variedad del catalán, que se usa en gran parte del antiguo reino de Valencia y se siente allí comúnmente como lengua propia”.

Nos agradaria recuperar la definició que la RAE aprovà en 1959 segons consta en el *Boletín de la RAE* tom 39, quadern 158, setembre-diciembre de 1959 pàg. 494, on diu aixina:

*“Y no está exento de alcance político la rectificación que se ha hecho en las definiciones del catalán, valenciano, mallorquín y balear con el fin de ajustarlas a la lingüística moderna, dando de paso espontánea satisfacción a los naturales de las respectivas regiones. Del valenciano, por ejemplo, se decía: “dialecto de los valencianos”. Ahora se le reconoce la categoría de lengua y se añade que es la hablada “en la mayor parte del antiguo reino de Valencia”; y la nueva definición de catalán pondrá término a las consultas que recibo un día sí y otro no para que se diga si es lengua o dialecto”. De tot açò donava fe el secretari a perpetuïtat de la RAE En Julio Casares. De fet la *Enciclopedia Universal Sopena* arreplega en les edicions de 1963, 1967, 1970 i 1973 la definició acadèmica de valencià –així ho indica en l’abreviatura “Acad.” i el definix com: “Lengua hablada en la mayor parte del antiguo reino de Valencia.- Acad.”³⁴. Esta definició encara apareixia així en el *Pequeño Espasa* de 1988³⁵.*

34.- *Enciclopedia Universal Sopena*. Barcelona. 1963-67-70 i 73. Volum VIII.

35.- *Pequeño Espasa*. Madrid 1988.

Curiosament en l'edició del Diccionari de la RAE de 1970 –onze anys després de l'acort acadèmic– es definix al valencià com “*variedad del catalán, que se usa en gran parte del reino de Valencia y se siente allí comúnmente como lengua propia...*” pero ningú ha explicat fins a la data quan, qui i com acordà la RAE este canvi; nos agradaria que la RAE aclarira esta qüestió que genera polèmica dins i fora de terres valencianes.

Proponem incorporar la definició aprovada per la RAE en 1959 o solucionar el tema d'una manera senzilla, com es fa en el terme ‘gallego’: “**gallego**, m. Lengua de los gallegos”. La proposta, en cas de no recuperar-se la definició acadèmica de 1959 seria:

“**valenciano**, m. Lengua de los valencianos”.

En esta mateixa entrada de ‘valenciano’ falta la següent accepció femenina, molt coneguda en el castellà peninsular, que proponem s’incorpore:

“...//f. Magdalena de forma rectangular.”

51.- No es dona entrada a ‘valencianohablante’.

Per lo que es propon que se li done entrada de la següent manera:

“**valencianohablante**, adj. Que tiene el valenciano como lengua materna o propia. U. t. c. s.//

52.- No es dona entrada a ‘valencianoparlante’, que seguint els criteris de la RAE s’hauria de remetre a “**valencianohablante**”.

53.- En el Diccionari de la RAE es dona entrada a una forma com ‘versolari’ de la següent manera:

“**versolari**. m. Improvisador de popular de versos en euskera.”

Creem just que també es done entrada a ‘versador’ que en València és la persona que improvisa versos per a ser cantats en les cançons populars denominades ‘albades’ –terme que tampoc té entrada en el Diccionari–.

Per això proponem la següent entrada:

“**versador, ra.** m. Val. Persona que improvisa los versos que han de ser cantados a alguien, con acompañamiento musical, por un cantador en las canciones denominadas albasdas.”

54.- En l’entrada de “zaragüelles” diu:

“[...] calzones anchos y con pliegues, que forman parte del traje regional valenciano...”

Els estudis etnològics sobre indumentària tradicional valenciana han avançat molt durant estos últims anys, hui els experts³⁶ coincidixen i han demostrat que els saragüells valencians no portaven plecs, simplement són amples i van cenyits per un cordó que arreplega el vol a la cintura (creant falsos plecs).

Per això es propon la següent ampliació i modificació:

“**zaragüelles** [...] m. pl. Especie de calzones anchos de lienzo o hilo, que van ceñidos por una veta a la cintura y llegan a la parte superior de las rodillas, con dos perneras anchas, que forman parte del traje regional valenciano.”

Es sugereix canviar lo de “*traje regional valenciano*” per “*indumentaria tradicional valenciana*”, expressió esta molt més acort en la terminologia utilitzada per l’etnologia moderna.

36.- Es pot consultar E. Martí i Mora. *Apunts d’indumentaria tradicional*. Ed. Lo Rat Penat i Ajuntament de València. València 1995. Pàgs. 75 i 76. També M^a. V. Licerias Ferreres. *Indumentaria Valenciana Siglos XVIII-XIX. De dentro a fuera de arriba a abajo*. Ed. Federico Domenech S.A. València 1991. Pàgs. 51 i 52.

55.- No apareixen en el Diccionari l'immensa majoria dels gentilicis valencians. Servixca com a mostra alguns dels gentilicis que haurien d'aparéixer en la lletra A:

adorero, -ra. adj. Natural de Ador.. Ú. t. c. s. //2.
Perteneciente a esta localidad de la provincia de Valencia.

agostero, -ra.

aguasero, -ra.

agullentino, ra.

ainense.

alaguasero, -ra.

albaidino, -na.

albalatano, -na.

albalense.

alberiqueño, -ña.

alborayero, -ra.

albuixequino, -na.

alcacereño, -ña.

alcalaino, -na.

alcireño, -ña.

alcocerino, -na.

alcolechano, -na.

alcorino, -na.

alcudiolano, -na.

aldayero, -ra.

alfacino, -na.

alfafareño, -ña.

alfafarino, -na.

alfareño, -ña.

alfarero, -ra.

algemesinense.

alгимiano, -na.
alginetino, -na.
algueñero, -ra.
almazorino, -na.
almenarense.
almoïnero, -ra.
almudainero, -ra.
almusafeño, -ña.
alqueriano, -na.
alteano, -na.
antellano, -na.
artanense.
ayelonero, -ra.

